ARCHIEFJES

VI

REIZEN

2004 BERLIJN

ARCHIEFJES

Marc VANDAELE

Berlijn 'revisited' – 2004

In de herfst van 2004 waren we - traditioneel - met vakantie bij onze vrienden Gottfried en Erentrud in München. We hadden ze leren kennen in Sint-Andries (Brugge). In 1965 was hij als Duits ingenieur benoemd geworden bij Siemens in Oostkamp, en had een appartement gehuurd rechtover de beenhouwerij van mijn ouders. Zijn echtgenote - voorheen lerares in Ehingen - kwam zich regelmatig bevoorraden bij de slager aan de overkant. De Duitse vertaling van een tekst i.v.m. de Brugse halletoren bracht ons toevallig samen en sindsdien heeft zich een vriendschap ontwikkeld en verdiept, in zo'n mate dat we in 2015 - bij leven en welzijn - het gouden jubileum van die goede verstandhouding kunnen vieren. In 1973 kreeg ingenieur VÖGTLE een hogere functie in München zodat de terugkeer naar de Heimat onvermijdelijk werd. Tijdens hun achtjarig verblijf in Brugge hadden ze zich de Nederlandse taal kunnen eigenmaken zodat we met ons vier een klein stukje Europa vertegenwoordigen : Duitsland, Wallonië en Vlaanderen. Sedert de terugkeer naar München hadden we de gewoonte genomen elkaar regelmatig op te zoeken … Voor ons waren de trips in Beieren een openbaring. Met Gottfried en Erentrud hebben we de Beierse barok en rococo ontdekt en heelwat steden van Zuid-Duitsland en Oostenrijk bezocht. Wij gingen met hen regelmatig naar la Douce France. Gezien hij ook steeds geïnteresseerd geweest is in geschiedenis, was het voor ons een voorrecht meer inzicht te krijgen in het Duitse levenspatroon en de Duitse geschiedenis in gezelschap van een 'native speaker'. Tijdens die vakantie in 2004, besloten we dus naar Berlijn en Dresden te gaan. Ik wilde dat gemetamorfoseerde Berlijn terugzien. Over de bombardementen van Dresden – 13 februari 1945 - had ik zoveel gelezen en gehoord, dat ook deze stad op het programma moest staan.

Van München naar Berlijn verliep het vlot. De GPS leidde ons feilloos naar het Holidayhotel op de hoek van de Prenzlauerallee en de Erich-Weinert-Strasse. Het hotel was dus in het voormalige DDR-Oost-Berlijn gelegen. Om het centrum te bereiken, hadden we de keus : met de S-Bahn of met de auto langs de Prenzlauerallee, de Karl-Liebknecht-Strasse naar Unter den Linden of een andere bekende plaats. Om parkeerproblemen te vermijden, verkozen we de S-Bahn aan de nabije halte 'Prenzlauerallee' te gebruiken. Die S-Bahn doorkruiste het voormalige DDR-Berlijn en we moesten vaststellen dat - 15 jaar na de Hereniging van de twee Duitslanden - dat sinistere nog niet verdwenen was. Dat er ook samenlevingsproblemen waren, bleek al uit een klein detail : praktisch alle ruiten van de S-Bahn waren onherstelbaar bekrast. Afstappen aan de 'Friedrichstrasse'. Eerst wat in oostelijke richting, dan zuidelijks om uit te komen nabij het standbeeld van **Frederik II** en het **Altes Palais**, aan de **Unter den Linden**.

ARCHIEFJES

Daar stond hij dan, de '**alte Fritz**', de verlichte despoot over wie ik dikwijls verteld had in de lessen geschiedenis: de man met de tumultueuze jeugdjaren, bouwer van Sans-Souci en bewonderaar van de Franse cultuur. De restauratie van het **Altes Palais** (paleis 1ste Keizer **Tweede Rijk**) was aan de gang en op de achtergrond zien we het doek waarop de gevel afgebeeld staat zoals hij er zou uitzien na de volledige uitvoering van de werken. We wandelden aan de **Neue Wache** voorbij, maar niet zonder even binnen te kijken en een ogenblik stil te staan bij de kopie van **Käthe Kollwitz**' Moeder met dode zoon. De parallel met Vladslo is duidelijk.

We volgden **Unter den Linden** tot aan de brug en daar begon het fameuze **Schlossplatz**. We moesten dus dichtbij de plaats zijn waar we 22 jaar geleden ons memorabel diner hadden in het **Palast der Republik**.

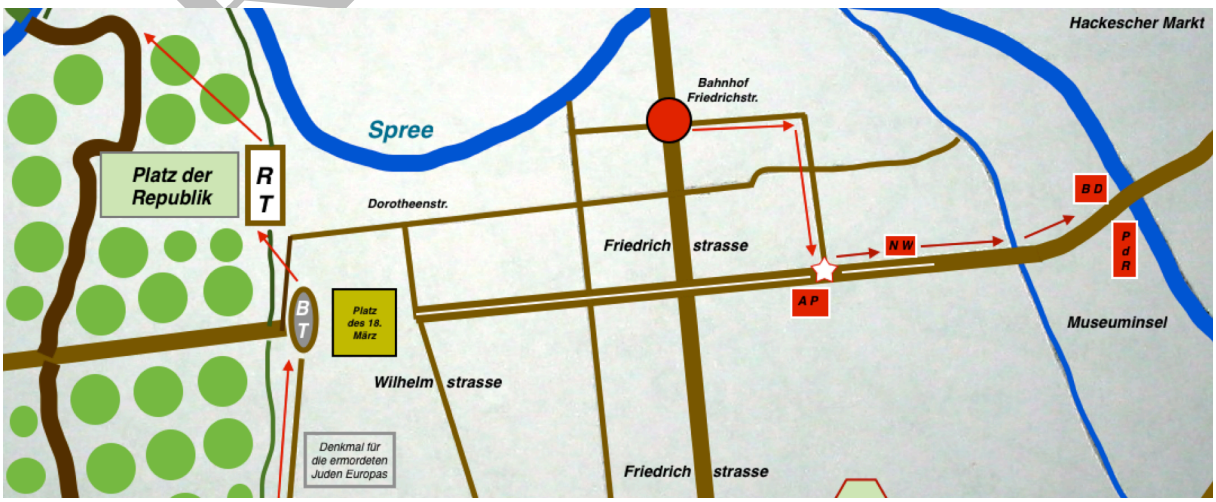

ARCHIEFJES

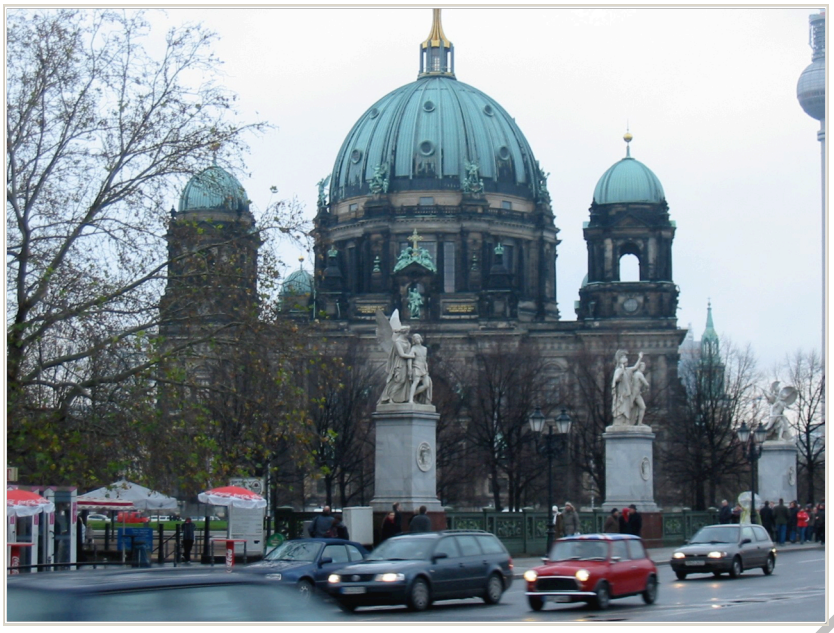

Inderdaad ! Aan de linkerzijde, het **Altes Museum** en de **Berliner Dom**, rechts het **Palast der Republik** waarover toen al discussies waren aangaande het lot van dat DDR-symbool. Daarachter, de **St Marien**-kirche en de **Fernsehturm**. Van het **Palast** is ondertussen niets overgebleven. Na heelwat besprekingen en overwegingen zijn nu de werken begonnen voor het bouwen van de replica van het historische **Berliner Schloss**.

Links Berliner Dom, St-Marien, Fernsehturm, Palast der Republik, Schlossplatz.

Een andere 'must' die we niet mochten missen was natuurlijk **Checkpoint Charlie**. Het kruispunt van de Zimmerstrasse en de Friedrichstrasse was nu (2004) een toeristisch drukke trekpleister en de Koude Oorlog kon men alleen nog terugvinden in de nette controlepost en de grote portretten van een Amerikaanse en Russische wachtpost.

Friedrichstrasse met Checkpoint Charlie (gezien vanaf de Amerikaanse zijde).

Let op het hoekhuis met loggia, links …

Het hoekhuis met loggia is te zien op de foto van 1982 en heeft weerstaan aan de moderniserings-drang die in West-Berlijn heerste.

ARCHIEFJES

De ruimte die ontstaan is na het verdwijnen van de Oost-Duitse wachtpost is nu ingenomen door moderne nieuwbouw en het symbolisch gedenkparkje.

Achter de nieuwbouw bemerken we de huizen die te zien zijn op de foto uit 1982.

Friedrichstrasse met Checkpoint Charlie gezien vanaf de Oost-Duitse zijde. We zien opnieuw het hoekhuis met loggia's aan het kruispunt Zimmerstrasse – Friedrichstrasse.

In de nabijheid was aan beide zijden van de Friedrichstrasse een symbolisch kerkhof aangebracht met houten kruisen, elk voorzien van een afbeelding van de slachtoffers die hun leven lieten aan de Muur.

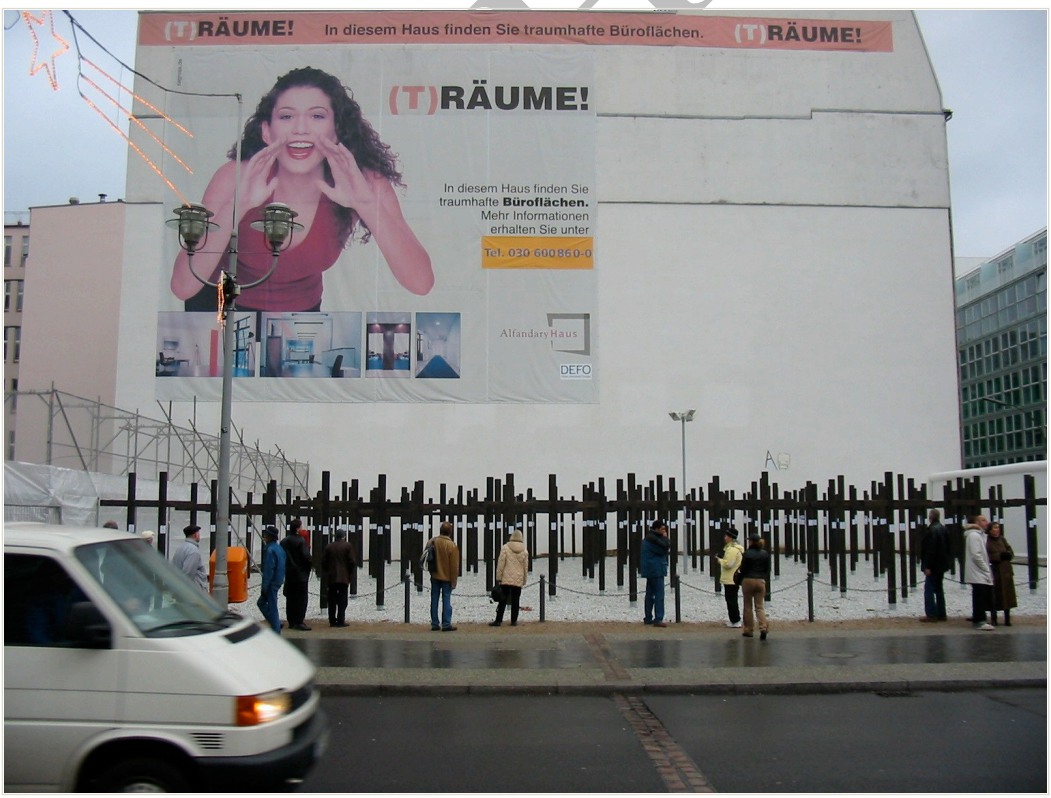

Het symbolisch kerkhof aan het kruispunt Friedrichstrasse - Zimmerstrasse (2004)

ARCHIEFJES

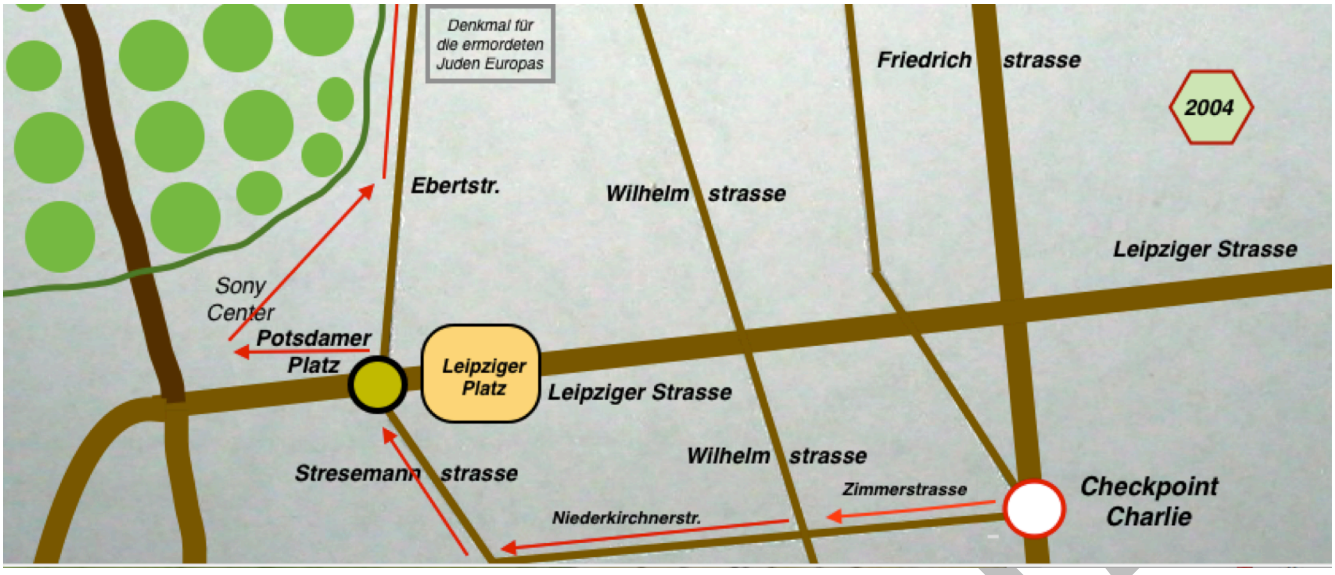

Van **Checkpoint Charlie** werd dezelfde weg bewandeld als 22 jaar voorheen : de Zimmerstrasse, de Niederkirchnerstrasse, de Stresemannstrasse, Potsdamer Platz en Leipziger Platz, de Ebertstrasse, de Brandenburger Tor en de Reichstag.

Niederkirchnerstrasse (1982) - Links : het braakliggend terrein is de plaats waar het hoofdkwartier van de Gestapo stond. Recht voor ons : ***Martin-Gropius-Bau****.*

Het braakliggend terrein van weleer was nu (2004) de plaats geworden waar jongere generaties zich een idee kunnen vormen hoe het er in de zestiger-, zeventiger- en tachtigerjaren aan toeging. Daar waar eens het hoofdkwartier van de Gestapo stond, zou nu de 'Topographie des Terrors' komen (-> dat er ondertussen gekomen is). Hier is de muur over een heel eind bewaard gebleven.

Niederkirchnerstrasse (2004) - Aan het eind : de Wilhelmstrasse. Ten opzichte van de vorige foto ligt het braakliggend terrein rechts van ons. Daar zou het documentatiecentrum ***'Topographie des Terrors'*** *komen. Juist achter ons bevindt zich* ***Martin-Gropius-Bau****.*

(Een ander gedeelte van de muur werd ook bewaard, nl. meer naar het noorden, de **Bernauerstrasse** en de fameuze **'East-Side Gallery'**. Onlangs (2013) was er heibel omdat een deeltje van die historische muur zou moeten wijken voor een nieuwbouw, hetgeen niet zeer gewaardeerd werd door de voorstanders van het behoud van dit na-oorlogs patrimonium.)

http://www.berlin.de/mauer/luftbild/eastsidegallery/index.fr.html

Topographie des Terrors *:*

In 2004 was het slechts een concept … Vanaf 2007 konden de bouwfasen gevolgd worden op de website van het documentatiecentrum :

http://www.topographie.de/.

Het eertijdse **Kunstgewerbemuseum** (Museum voor Decoratieve Kunst) uit de jaren 1880 is nu de **Martin-Gropius-Bau** geworden, een centrum waar belangrijke tentoonstellingen worden georganiseerd.

Martin-Gropius-Bau *anno 2004. genaamd naar de architect* ***Martin Gropius*** *(bouwwerk 1877- 1881).*

De vorige foto is te situeren links van dit gebouw.

http://www.berlin-en-ligne.com/visite/monuments/musees/martin_gropius_bau.html

Aan de overzijde bemerken we het **Abgeordnetenhaus von Berlin**, een regionaal parlement dat zich met de problemen van Berlijn (= Bundesland) bezighoudt. Het standbeeld van **Freiherr von Stein** (een Pruisisch staatsman en maatschappelijk hervormer) siert het voorplein van het Parlementsgebouw.

Hierboven (2004) :
Abgeordnetenhaus *met het standbeeld van* ***Karl Freiherr vom Stein.***

Links (1982) :
Abgeordnetenhaus *(links)*

Kunstgewerbemuseum *(rechts)* ***= Martin-Gropius Bau in 1989.***

*De **Niederkirchnerstrasse,** gezien in de richting van Checkpoint Charlie. Links het **Abgeordnetenhaus**, rechts **Martin-Gropius-Bau**. Daar voorbij, restanten van de Muur. De lijn in het wegdek duidt de vroegere loop van de Muur aan. De hoek, waar voorheen het **Museum für Völkerkunde** stond, is een groene plek gebleven.*

Potsdamer Platz en Leipziger Platz met de Leipzigerstrasse in minder glorieuze tijden (1982).

Potsdamer Platz anno 2004. Een stukje Muur waarop aangeduid is dat op deze plaats, de eerste opening in de Muur werd gemaakt (1989).

Dat Potsdamer Platz en omgeving helemaal niet meer leken op wat het ooit geweest was, daar zorgden de hypermoderne gebouwen voor. Vooral het Sony Center en de Bahntower vormen de blikvangers van het nieuwe kwartier.

Toren van de Deutsche Bahn en het dak van het Sony Center, gezien vanaf de Ebertstrasse, ter hoogte van het ***Denkmal für die ermordeten Juden*** *(2004).*

De trip ging verder via de Ebertstrasse naar de Brandenburger Tor. Er heerste een enorme bouwdrukte op het grondstuk begrensd door de Ebertstrasse, de Hannah-Arendt-Strasse, de Cora-Berliner-Strasse en de Behrenstrasse.

Tot 1989 liep daar nog de 'Todesstreifen' door, het zogezegde Niemandsland tussen DDR en DBR. In 2004 was daar toen de aanleg bezig van het nieuw monument ter herdenking van de vermoorde Joden. Het holocaustkunstwerk - project van de Amerikaanse architect Eisenmann - leek precies een enorm kerkhof te worden met golvend relief, bezet met allemaal bijna identieke zerken waartussen de bezoekers zouden kunnen wandelen, mediterend over de broosheid van het menselijk bestaan en de impact van een regime op dat 'bestaan' (2004).

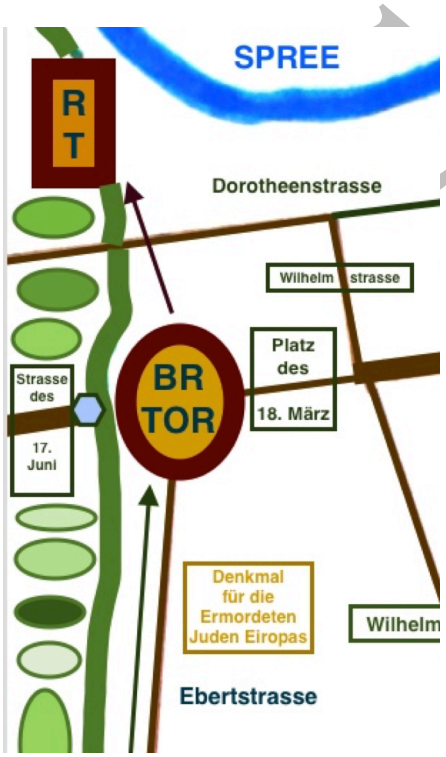

*Het **Denkmal für die ermordeten Juden Europas** (Monument voor de vermoorde Europese Joden) dichtbij de Brandenburger Tor – in aanbouw (2004)*

Het zou ook een ondergronds documentatiecentrum bevatten waarin meer informatie zou gegeven worden over die sombere periode uit de Duitse geschiedenis. Over het al of niet opportuun zijn van dit monument op deze plaats en over de vorm ervan is natuurlijk - zoals voor de meeste kunstprojecten - jarenlang gediscussieerd en waren de meningen in de bevolking erg verdeeld.

http://www.leerwiki.nl/Berlijn:_Holocaust_Monument

Wat verder, de Platz des 18. März en de Brandenburger Tor.

Het Berlijnse beertje dat het straatbordje versierde, leek nog steeds niet bekomen van de 28 jaar Berlijnse Muur-periode. De naam van de plaats verwijst naar de revoluties van 1848 die doorheen Europa zorgden voor politieke veranderingen. In Berlijn moest de koning een Grondwet aanvaarden, in Frankrijk begon de Tweede Republiek.

De Brandenburger Tor gezien vanaf de westelijke kant. Hier was het, dat Ronald Reagan zijn Russische tegenspeler opriep tot het 'neerhalen van de Muur en het openen van de Poort' (1987). Daarachter, ***Unter den Linden*** *met o.a. het standbeeld van* ***Friedrich der Grosse*** *en de* ***Neue Wache****, waar onze herinneringstrip begon.*

22 jaar scheiden boven- en onderstaand beeld. In 1982 een luguber monument aan de rand van een somber Oost-Berlijn. De Vopo's zijn reeds lang verdwenen … In 2004 een bruisende stad. Deze keer (2004) was het mogelijk de beide zijden zonder stress te aanschouwen.

*De **Brandenburger Tor** met de quadriga, de paardenkoppen gericht naar het oosten (Unter den Linden).*

*De **Strasse des 17. Juni** (de naam herinnert aan de Oost-Berlijnse arbeidersopstand van 1953) en de **Siegessäule**. De autocars aan de rechterzijde beletten dat we de Russische tanks zien die de toegang vormen tot het Sovjetmonument van de Tiergarten.*

We naderden ons einddoel : de **Reichstag**. In de onmiddellijke omgeving van de Brandenburger Tor gelegen, had hij weer zijn functie van weleer opgenomen : daar zetelde nu de **Bundestag**, het Duitse parlement. De koepelloze Reichstag van 1982, stond er nu te pronken, bekroond met het glazen kunstwerk van de Britse architect Norman Foster (1999), de man van de Londense 'Millennium bridge', van de 'Gherkin' in de City, van de 'Viaduc de Millau'…

*De **Reichstag** met de koepel van Norman Foster …*

… en zonder koepel.

(1982)

ARCHIEFJES

Even rondlopen in de koepel van de Reichstag …

Het meest merkwaardig uitzicht is dat op de ***Brandenburger Tor****, met daarachter, de werken aan het 'Denkmal' voor de vermoorde Joden van Europa.*

Brandenburger Tor met daarachter, het nieuwe ***Denkmal*** *in aanleg (2004).*

Uitzicht op de ***Spree,*** *met het station van de* ***Friedrichstrasse*** *en het torengebouw van het* ***Internationales Handelszentrum Berlin*** *(2004).*

ARCHIEFJES

Vanop het terras zien we de groene vlakte (links) die de naam draagt van ***Platz der Republik****, en (rechts) de gebouwen van het* ***Bundeskanzleramt****.*

We vatten de terugweg aan naar de Prenzlauerallee. Daarvoor moesten we ons begeven naar het nabijgelegen **Hauptbahnhof**, aan de overzijde van de Spree. Nog even omgekeken naar de **Reichstag** met aan de rechterzijde, de nieuwe gebouwen van het **Bundeskanzleramt** …

… en gedacht aan de sombere Reichstag op die witte herfstavond in 1982.

De moderniseringswerken aan het Hauptbahnhof waren volop bezig.

Wie wil zien waarop het nu lijkt, moet maar eens de website raadplegen van Wikipedia :

http://en.wikipedia.org/wiki/Berlin_Hauptbahnhof

of

http://fr.wikipedia.org/wiki/Gare_centrale_de_Berlin#Berlin_Hauptbahnhof_.28 2006-_2011.29

Het spreekt vanzelf dat hier maar enkele sites besproken werden. Berlijn met Gottfried was ook **Hackescher Markt** en het **jüdische Viertel,** het **Museumsinsel,** de **Fernsehturm** en, last but not least**,** enkele echte **Berliner Kneipen.**

Ik had (*een stukje*) Berlijn teruggezien (2004). Volgende keer wordt het een

Berlijn re-revisited

M.V. 2013

ARCHIEF

*De trip begint bovenaan bij het station aan de **Friedrichstrasse** en gaat vandaar naar de mooie **Unter den Linden** en naar het **Palast der Republik**.*

*De andere wandeling begint aan **Checkpoint Charlie** = kruispunt Friedrich-strasse met Zimmerstrasse (onderaan), via Niederkirchnerstrasse, Stresemann-strasse, Potsdamer Platz, Brandenburger Tor, naar de **Reichstag** (links bovenaan) en naar het **Berlin Hauptbahnhof** .*

ARCHIEFJES